

Відгук

на дисертаційну роботу Руденка Вячеслава Андрійовича «Порівняльна продуктивність зимуючих і ярих сортотипів гороху залежно від норми висіву у Південному Степу України» представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 06.01.09 – рослинництво

Сучасне виробництво насіння гороху в Україні та світі базується на використанні високотехнологічних, з вусатим типом листя, сортів. Селекціонерами були створені безлисточкові сорти, які успішно конкурують із сортами листочкового типу. Кліматичні умови істотно впливають на господарсько цінні ознаки гороху, і як слідство на економічну рентабельність вирощування культури. Ефект екологічної складової у варіюванні продуктивності культурних рослин складає 80 %. За цими факторами скривається причина слабкої привабливості гороху в Степовій зоні України. В останні роки в умовах зміни клімату в сторону потепління спостерігаємо збільшення посушливого періоду. Та як наслідок – перепади врожайності, особливо в степовій зоні нашої країни. Головним аргументом, що характеризує необхідність збільшення посівів гороху, є його цінність як найкращого попередника для зернових культур, особливо для одержання високої якості зерна пшениці.

Швидке зростання температур у весняний період в більшій мірі негативно позначається на розвитку ярого гороху ніж зимуючого. Переваги якого не тільки в отриманні ранньовесняного високобілкового корму, а й у більш стабільних за роками врожайів зерна і зеленої маси. В сприятливих для перезимівлі зонах переваги озимих культур перед ярими незаперечні. Як і озимі зернові культури, зимуючий горох добре використовує осінньо-зимові запаси вологи й краще розвивається, ніж ярий, в меншій мірі страждає від впливу високих температур навесні, формує більш стабільний за роками урожай зерна. Таким чином у зв'язку з глобальним потеплінням клімату інтерес до зимуючих сортів серед виробників зростає. Але слід зазначити, що «озимий» горох – це не заміна ярому, а страхування від посухи. До «Державного реєстру сортів рослин, поширених в Україні» занесено 4 сорти «озимого» та 65 ярого зернового гороху іноземної та вітчизняної селекції.

Встановлено, що підвищені температури повітря й недостатня кількість вологи в ґрунті призводять до морфологічних, фізіологічних і біохімічних змін у рослинах, що негативно відбиваються на рості, продуктивності та якості продукції. У наслідок дії цих абіотичних чинників порушуються фотосинтез, респірація, азотфіксувальна здатність, репродукційні та метаболічні функції. Водний стрес спричинює сповільнення швидкості росту рослин, скорочує площу листової поверхні, порушує роботу продохів, негативно впливає на біохімічні та фізіологічні показники ростових процесів. Важливо зазначити, що посуха найбільшою мірою впливає на нагромадження загальної сухої маси.

Зимуючі сорти гороху в Україні почали вирощувати господарства зовсім недавно, перші опубліковані спроби впровадження сорту НС Мороз сербської селекції з'явилися у 2016 році де використовували технологію запропоновану оригінаторами сорту, тому можна сказати що до цього часу вона не опрацьована у нашій кліматичній зоні. Тому дослідження В.А. Руденка, які він провів в умовах Південного Степу, мають високий рівень актуальності, бо вони вперше спрямовані

на оптимізацію густоти рослин зимуючого гороху з широким спектром норми висіву.

Здобувач провів комплекс досліджень у визначенні закономірностей формування урожаю та ретельно вивчив фотосинтетичні показники зимуючих горохів на фоні аналізу водного режиму ґрунту. Також автором була вперше в Україні визначена роль зимуючих горохів у поліпшенні вуглецевого балансу за рахунок подовження строку зайнятості поля.

За результатами проведених досліджень автор визначив норму висіву зимуючого гороху 0,7-0,9 млн. насінин на 1 га, що забезпечує кінцеву густоту стеблостою на рівні 50-60 рослин на 1 м², при якій навіть в гостропосушливих умовах було одержано урожай на рівні 2-2,5 т/га зерна.

Вважаю за необхідне висловити деякі зауваження, які, проте, не змінюють наукової і практичної цінності дисертаційної роботи:

- доцільно було б розглянути густоту рослин, а відповідно й норму висіву відносно кущистості досліджуваних сортів гороху, адже підзимні сорти на відміну від ярих добре кущуються і мають більше двох стебел;
- відсутність статистичного аналізу в таблицях 4.1.1-4.1.1.3, 4.1.2.4;
- чи вплинула рекомендована дисертантом норма висіву зимуючого гороху 0,7-0,9 млн. насінин на 1 га на важливий при збиранні врожаю показник стійкості до вилягання;
- не описана методика визначення кількості парникових газів;
- як був визначений у дисертації вміст білку: в перерахунку на вихідну чи абсолютно суху речовину.

Відзначені зауваження не руйнують основний висновок, вони не критичні і тому не впливають на загальну позитивну оцінку. Враховуючи актуальність науково-дослідної задачі, наукову новизну, обґрунтованість висновків і рекомендації виробництву, повноту опублікування у фахових виданнях, наукова праця Руденко Вячеслава Андрійовича за темою «Порівняльна продуктивність зимуючих і ярих сортотипів гороху залежно від норми висіву у Південному Степу України» заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 06.01.09 – рослинництво.

Провідний наук. Співробітник відділу селекції, генетики та насінництва бобових культур СГІ – НЦНС, канд. с.-г. наук

Світлана Коблай

Підпис Світлани КОБЛАЙ засвідчую.

Вчений секретар Селекційно-генетичного інституту - Національного центру насінництва та сортівивчення

Зоя Щербина